HYLTE
Barn och ungdom

Analys av nuläge och omvärld. SEP. 2027–2030

1. Sysselsättning och kompetensförsörjning

- En utmaning är att rekrytera och behålla behöriga lärare, förskollärare och speciallärare/specialpedagoger. Mindre kommuner som Hylte, konkurrerar med större grannkommuner om en krympande skara behöriga pedagoger.

- En central förutsättning för att behålla och rekrytera personal i Hylte är en god arbetsmiljö med en hållbar arbetsbelastning, vilket kräver ett långsiktigt och systematiskt arbetsmiljöarbete.

- Konkurrensen om legitimerade lärare och förskollärare är hård. För att säkerställa bemanningen behöver skolor ibland anlita obehöriga vikarier. En utmaning för mindre kommuner är att minska beroendet av obehörig personal och samtidigt skapa förutsättningar för introduktion och kompetensutveckling, så att verksamhetens kvalitet och likvärdighet kan upprätthållas.

- Begränsade möjligheter till flexibla öppettider i förskolan, exempelvis för vårdnadshavare som arbetar skift, kan påverka möjligheten att ta vissa arbeten eller arbeta heltid.

2. Strategisk bostadsförsörjning och attraktiv utemiljö

- Mindre skolor på mindre orter kan ha betydelse för ortens attraktivitet och förutsättningarna för barnfamiljer att bosätta sig där. Samtidigt innebär små elevunderlag utmaningar när det gäller ekonomi, kompetensförsörjning och möjligheten att erbjuda en likvärdig utbildning. En viktig fråga är hur kommunen kan balansera dessa olika perspektiv i den långsiktiga planeringen av skolorganisationen.

- Skolgårdar och förskolegårdar är en viktig del av kommunens offentliga utemiljö. Utmaningen är att designa dem så att de främjar fysisk aktivitet och är tillgängliga för allmänheten även efter skoltid.

- Förskolors och skolors kvalitet och tillgänglighet är viktiga faktorer när barnfamiljer väljer bostadsort. En utmaning är att säkerställa en jämn och hög kvalitet i hela kommunen, så att olika delar av Hylte upplevs som attraktiva och likvärdiga att bosätta sig i.

3. Utbildning (Kärnuppdraget)

- Demografiska prognoser visar att barnkullarna minskar. Detta leder till en stor ekonomisk utmaning: Hur behåller man en hög pedagogisk kvalitet och en god arbetsmiljö när budgeten krymper i takt med elevantalet?

- Skillnader i resultat mellan pojkar och flickor, liksom klyftan mellan elever med olika socioekonomisk bakgrund, är en utmaning. Skolan måste kompensera för elevernas olika hemförhållanden så att alla når gymnasiebehörighet.

- Skollagen kräver att skolan ska kompensera för barnens olika bakgrund. Utmaningen är att förskolan och skolan i Hylte måste lägga mer resurser på de barn som inte får med sig det svenska språket eller studievana hemifrån, utan att de högpresterande eleverna glöms bort.

- En utmaning inom förskola och de tidiga skolåren är att tidigt upptäcka och möta barn och elever i behov av särskilt stöd. Väntetider på utredningar kan innebära att anpassningar behöver sättas in innan en fullständig bedömning finns, vilket ställer krav på skolans flexibilitet och kompetens i det tidiga stödarbetet.

- Grundskolan befinner sig i en utveckling där balansen mellan digitala och analoga lärverktyg ses över. En utmaning är att successivt stärka tillgången till analoga läromedel i hela F–9, vilket innebär kostnader och behov av långsiktig planering.

- Fritidshemmet stärks genom en pågående uppdragsutbildning där åtta medarbetare tar examen som grundlärare med inriktning mot fritidshem i januari 2027. Detta ökar andelen behörig personal och ger bättre förutsättningar att utveckla fritidshemmet som ett komplement till skolan.

- Skolbibliotek omfattas av lagändringar som trädde i kraft i juli 2025, vilket innebär skärpta krav på skolbibliotekens funktion och tillgänglighet. En central utmaning är att utveckla skolbiblioteksverksamheten, särskilt vad gäller bemanning, för att säkerställa att ändamålet med skolbiblioteken kan uppfyllas och stödja elevernas språk-, läs- och informationskompetens.

<u>Nya lagförslag</u>

Tioårig grundskola. Riksdagen har beslutat att förskoleklassen upphör som egen skolform hösten 2028 och ersätts av en ny, obligatorisk årskurs 1.

- Grundskolan blir tioårig genom att förskoleklassen ersätts av en ny första årskurs. Samma förändring sker i anpassad grundskola, vilket innebär en längre och mer sammanhållen skolgång för eleverna. Den nya strukturen innebär ett ökat fokus på tidig undervisning i läsning, skrivning och matematik samt en utökad garanterad undervisningstid.

- Legitimerade förskollärare som arbetar i förskoleklassen läsåret 2027/2028 får arbeta kvar i den nya årskurs 1 under en övergångsperiod på sju år (fram till 2036), och erbjuds särskilda vägar att komplettera sin behörighet till grundskollärare.

Nya läroplaner för en stark kunskapsskola. I samband med den tioåriga grundskolan införs nya läroplaner hösten 2028.

- Fokus ligger på barns kognitiva utveckling. Läroplanerna backar från tidigare krav på att unga elever tidigt ska kunna analysera och värdera. I stället blir det tydligare fokus på faktakunskaper, läsa, skriva och räkna i de tidiga åren, där mer avancerade moment införs stegvis när barnen blir äldre.

- Läroplanerna stramas upp för att garantera att elever i F–9 har tillgång till riktiga läroböcker, papper och penna. Staten skjuter till specifika medel för att begränsa skärmtiden, särskilt i de lägre åldrarna.

Ett likvärdigt betygssystem. Regeringen har lagt fram förslag om att göra om det nuvarande betygssystemet (A–F) och ersätta det med en numerisk betygsskala från 1 till 10.

- Betygssystemet förändras genom att en tydlig gräns för underkänt tas bort, i syfte att minska risken att elever slås ut tidigt i skolsystemet. Samtidigt införs en ny modell för beräkning av meritvärde som ska ge en mer rättvisande bild av elevernas ämneskunskaper och motverka betygsinflation. Dagens skarpa godkändgräns ses som en begränsning eftersom den kan hindra elever från att ta sig vidare till nästa utbildningsnivå.

Förbättrat stöd i skolan

- Alla elever ska få tidig ledning och stimulans för att kunna följa undervisningen. Garantin för tidiga stödinsatser och extra anpassningar tas bort och ersätts av tidiga standardiserade tester i vissa årskurser för att snabbare identifiera stödbehov. Elever ska också få tidigt stöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Reglerna för särskilt stöd ändras så att behov ska utredas tidigare än i dag, och beslut om stödinsatser ska förenklas. Anpassad studiegång ska endast användas när andra stödinsatser inte är tillräckliga eller möjliga.

Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan.

- Huvudmannens och rektorns ansvar för trygghet och studiero förtydligas, med krav på både förebyggande och upprätthållande arbete. Skolan ska vara mobilfri i obligatoriska skolformer och fritidshem, vilket innebär att mobiltelefoner samlas in under skoldagen. Ordningsreglerna får ett nytt namn, blir gemensamma för skolan och ska innehålla tydliga konsekvenser vid regelbrott. Möjligheterna att använda disciplinära åtgärder stärks, och i vissa fall kan elever nekas tillträde om säkerheten hotas. Skolans förväntningar på elever och vårdnadshavare ska tydliggöras genom förväntansdokument.

Överlämnande av uppgifter mellan skolor i brottsförebyggande syfte. Ett paket av lagändringar syftar till att stärka tryggheten i skolan och förebygga kriminalitet tidigt.

- Skolor får utökade möjligheter att dela information med varandra samt med socialtjänst och polis i brottsförebyggande syfte. Vid skolbyte ska relevant information kunna överföras till mottagande skola, särskilt om det finns risker kopplade till trygghet och beteende, så att rätt stöd och åtgärder kan sättas in från start. Samtidigt införs en skyldighet för avlämnande skola att lämna nödvändiga uppgifter vid skolbyte om det finns risk för att eleven kan begå eller utsättas för brott. Skolor får också tydligare ansvar att informera när en elev tas emot.

Utökade registerkontroller.

- Registerkontrollen inom skola och utbildning skärps. Den ska även omfatta vissa uppgifter i misstankeregistret, inte bara belastningsregistret. Registerutdraget får vara högst sex månader gammalt vid uppvisning, jämfört med ett år i dag. Regeringen bedömer dessutom att fler brott bör omfattas av kontrollen framöver.

Tid för undervisningsuppdraget. I propositionen finns flera förslag.

- Förslaget syftar till att minska lärarnas undervisningstid och säkerställa mer tid för planering, reflektion och uppföljning. Regeringen ges rätt att fastställa ett tak för undervisningstid per läsår samt en miniminivå för planeringstid, med en inriktning mot en mer likvärdig fördelning mellan undervisning och för- och efterarbete. Nivåerna ska kunna anpassas utifrån elevgruppens storlek och behov av särskilt stöd. För Hylte kommun beräknas förslaget innebära ett behov av cirka åtta ytterligare lärartjänster för att kunna genomföra förändringen inom nuvarande organisation.

- Förslaget innebär även ett nationellt golv för planeringstid i förskola och fritidshem, motsvarande minst fem timmar schemalagd individuell planeringstid per vecka. Syftet är att stärka förskollärares och lärare i fritidshemmets förutsättningar för undervisningsnära planering och uppföljning. För Hylte kommun bedöms förslaget innebära ett behov av minst fyra ytterligare tjänster i förskolan och fritidshemmet för att kunna upprätthålla bemanning och verksamhet under den tid personal frigörs för planering.

- Förslaget innehåller även: Information om barnets eller elevens utveckling ska ges vid tillfällen som bestäms av personal på förskolan, fritidshemmet eller skolan, i stället för att den som idag ska ges fortlöpande. Utvecklingssamtal ska äga rum minst en gång per läsår, i stället för en gång per termin. De skriftliga planerna ska fokusera på elevers kunskapsutveckling. All skolpersonal ska vara skyldig att aktivt uppmärksamma och motverka kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier i verksamheten och se till att sådana händelser hanteras. Personalens skyldighet att anmäla kränkande behandling till rektorn ändras till en skyldighet att informera om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för allvarlig eller upprepad kränkande behandling. Skyldigheten ska även gälla fall där ett barn eller en elev anser sig utsatt för kränkande behandling av någon i personalen.

4. Livsplats för alla generationer

- Förskolor och skolor fyller, utöver sitt utbildningsuppdrag, en viktig funktion i många mindre orters vardagsliv. Verksamheterna skapar naturliga kontaktytor mellan barn, vårdnadshavare och andra invånare och kan bidra till social sammanhållning och lokal gemenskap. Förändringar i skolorganisationen kan därför påverka både de berörda verksamheterna och det omgivande samhället på olika sätt.

- En utmaning (praktiska och organisatoriska hinder) och möjlighet är att integrera äldre i skolans värld (till exempel "klassmorföräldrar" eller gemensamma projekt med äldreomsorgen) för att öka förståelsen mellan unga och gamla och bryta ofrivillig ensamhet.

- En utmaning är hur skolan och fritidshemmet kan öppna upp sina lokaler och samverka bättre med lokala idrottsföreningar, kulturliv och pensionärsorganisationer för att skapa en meningsfull fritid och överbrygga generationsklyftor.

5. Infrastruktur

- Att säkerställa en stabil, säker och uppdaterad IT-infrastruktur i skolan innebär både ekonomiska och organisatoriska utmaningar, med krav på kontinuerligt underhåll, investeringar och kompetensförsörjning.

- I Hyltes landsbygdspräglade geografi är skolskjutsen en central del av många barns vardag. Långa resvägar påverkar inte bara kommunens kostnader utan även elevernas trygghet, ork, studieförutsättningar och möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Att balansera ekonomisk hållbarhet med barns behov av rimliga restider är en återkommande utmaning för kommunen.

- En utmaning inom den sociala infrastrukturen är att många äldre skollokaler är utformade utifrån tidigare tiders pedagogiska arbetssätt. Dagens undervisning ställer andra krav på lärmiljöerna, exempelvis flexibilitet, tillgång till mindre grupprum, god ljudmiljö och digital infrastruktur. Anpassningar behövs också för att möta en ökande variation i elevers behov av stöd, koncentration och arbetsro.

6. Ekonomisk tillväxt

- Samverkan mellan skola och näringsliv är en viktig faktor för kommunens framtida kompetensförsörjning och ekonomiska tillväxt. Utmaningen är att skapa strukturer för tidiga och kontinuerliga möten mellan elever och arbetslivet, för att öka kännedomen om lokala utbildnings- och yrkesmöjligheter samt bidra till att möta framtida kompetensbehov inom både offentlig och privat sektor.

- Utbildning ses ofta som en kostnad i budgeten, men är i själva verket kommunens viktigaste framtidsinvestering. En krona sparad på förskolan/skolan blir ofta en mångdubbelt högre kostnad för socialtjänsten senare.

- Minskande elevunderlag påverkar förskolans och skolans ekonomiska förutsättningar genom att resurstilldelningen och flera riktade statsbidrag minskar i takt med att antalet barn och elever blir färre. Samtidigt är en stor del av verksamhetens kostnader fasta eller svåra att anpassa på kort sikt. Utmaningen ligger därför i att anpassa organisation och resursanvändning till förändrade demografiska förutsättningar, samtidigt som kvalitet, likvärdighet och långsiktig hållbarhet i utbildningen säkerställs.

- Genom att erbjuda ett tryggt och utvecklande fritidshem (även för äldre barn, förskoleklass till åk 6) möjliggör nämnden att båda föräldrarna i Hyltes familjer kan arbeta heltid, vilket säkrar lokal skatteintäkt och arbetskraft till näringslivet.

7. Demokrati och mötesplatser

- Skolan är en av få arenor där alla barn och unga möts oavsett bakgrund, och där grunden läggs för demokratiska kompetenser som källkritik, respektfull dialog och förståelse för allas lika värde. Samtidigt påverkas elever i hög grad av ett mer polariserat samhällsklimat och sociala medier, där normer, språkbruk och attityder snabbt sprids och ibland leder till exkluderande eller intoleranta uttryck i skolmiljön. Detta ställer krav på ett kontinuerligt och medvetet arbete med värdegrund, källkritik, digital kompetens och trygghet i både undervisning och vardagliga situationer.

- En annan utmaning är att utveckla elevers demokratiska inflytande i praktiken. Det handlar inte enbart om undervisning i demokrati, utan om att skapa reella möjligheter för barn och unga att påverka sin skolvardag. Strukturer som elevråd och barnkonsekvensanalyser behöver därför utformas så att de får faktisk betydelse i beslutsprocesser. Det kräver tydliga mandat, återkoppling och en organisatorisk vilja att låta elevernas perspektiv påverka även etablerade arbetssätt och prioriteringar, så att inflytandet blir mer än symboliskt och i stället en integrerad del av skolans utvecklings- och beslutsarbete.

8. Trygghet och inkludering

- Psykisk ohälsa blir allt vanligare i yngre åldrar, och problematisk skolfrånvaro kan ofta börja redan på mellanstadiet. En central utmaning är att skolan tidigt behöver upptäcka elever i riskzon och samverka effektivt med socialtjänst och regionens primärvård/BUP för att kunna ge samordnat stöd och förebygga långvarig frånvaro.

- Skolsociala team bidrar till att tidigt identifiera och arbeta med problematisk skolfrånvaro genom samverkan mellan skola, socialtjänst och andra relevanta aktörer. Genom ett förebyggande och samordnat arbetssätt kan teamen stärka skolnärvaron, ge riktat stöd till elever och familjer samt bidra till ökad trygghet och kontinuitet i elevernas skolgång.

- Förskolan är det viktigaste verktyget för tidig integration. Utmaningen är att nå ut till de familjer där barnen bäst behöver förskolan för sin språkutveckling, samt att säkerställa att personalen själva har en tillräckligt god språklig nivå.

- Att säkerställa en trygg studiemiljö fri från mobbning, nätkränkningar och normbrytande beteende är en kontinuerlig utmaning som kräver ett aktivt och resurskrävande arbete från skolans personal.

- Nationella trender visar att kriminella nätverk rekryterar allt yngre barn Skolan och fritidshemmet i Hylte måste ha hög vaksamhet och ett bra förebyggande arbete (t.ex. genom SSPF-samverkan: Skola, Socialtjänst, Polis, Fritid) för att skydda utsatta barn.